

ClusterPolISE

**Intelligens Klaszter-Szakosodási
Stratégiák Fejlesztése**

Bevezetés

A ClusterPoliSEE „Intelligens Klaszter Politikák Délkelet-Európában” c. projekt, amely a Dél-kelet Európai Program 3. stratégiai felhívás keretében került finanszírozásra és amelyben 25 partner 12 országból kívánja használni a klasztereket, mint Délkelet Európa gazdaságnak építőköveit olyan új politikai stratégiák, speciális gazdasági ágazatok, iparágak megszólítására, amelyek a legnagyobb gazdasági potenciállal rendelkező belső kohéziót és külső együttműködést hozzák létre. Az az összeg, amelyet e projekt keretében a klaszterek támogatására fordítunk, fontos eleme a regionális, intelligens szakosodási stratégiák által kínált megoldásoknak, ahol a politikai döntéshozók a lehetőségek minnél jobb kihasználására törekednek a különböző intézkedések által. A cél, a növekedés ösztönzése az innováció segítségével. A ClusterPoliSEE projekt keretén belül létrehozásra kerül az érdeklődők által is szabadon használható ún. „Learning Platform” weboldal, amely a tervezett tevékenységein keresztül 6 klaszter-tematikus munkacsoport segít az új politikai tanulási mechanizmusok fejlesztésében, új kísérleti kezdeményezések megvalósításában, gyakorlatba történő átültetésében.

Mauro Terzoni

Marche régió Európai Politikák Osztályának és ERFA és az ESZA programok Irányító Hatóságának Vezetője, a ClusterPoliSEE projekt Vezető Partnere

Tartalom

1. A ClusterPoliSEE projektről 3
2. SEE ClusterPoliSEE Tanulási Platform 4
3. A tanulási folyamat stratégiái. 6
4. SEE ClusterPoliSEE tanulási mechanizmusok 8
5. A klaszterek jövőbeli fejlődése a SEE területen 10

Szerkesztési információ

ClusterPoliSEE projekt szórólap

Szerkesztőség

Maribor Fejlesztési Ügynökség
Pobreška cesta 20
SI-2000 Maribor
Szlovénia

Fénykép

A ClusterPoliSEE partnerek archívumából

Szerzők: Daniele Savini, Myrko Iovino, Marco Varrone,
Francesco Santarelli, Gianni Salvatore Pino, Christina Windisch

ClusterPoliSEE – Intelligensebb Klaszter Politikák Délkelet-Európában

A projekt a SOUTH EAST EUROPE Transznacionális Együttműködési Program által társfinanszírozott

A ClusterPoliSEE projektről

ClusterPoliSEE projekt fő célja, hogy tevékenységei megvalósítása által növekedjen a regionális politikai döntéshozók tudása, hogy szembenézzenek a szükséges és elkerülhetetlen változásokkal, azokat előre tudják jelezni, a fejlődő klaszterek esetében alkalmazott intelligens specializációs stratégiák által, ezáltal felgyorsítva a szerkezetváltást a tudásalapú gazdaság felé, minden SEE régió számára, annak érdekében, hogy helyzetbe hozzák magukat a gazdasági versenyben.

A 25 tagú partnerség, 12 különböző SEE program országait képviseli a területi kohézió, a K + F és a nyitott innovációs rendszerek fejlesztése érdekében. A klaszterek fejlesztését támogató politikák úgy ösztönzik a nemzetközi klaszter-

rek közötti együttműködést, hogy abban az erős, jól teljesítő régiók és a gyengén teljesítő régiók egyaránt képviselve vannak.

A partnerség magába foglalja: a felelős regionális és nemzeti közintézmények klaszter-politika kidolgozásért és megvalósításáért felelős szerveit, a klaszter programok irányításáért, valamint a regionális innovációs stratégiák megvalósításáért felelős regionális fejlesztési ügynökségeket, a nemzeti kutatóintézeteket és egyetemeket, az innováció támogatásáért felelős szerveket és a különböző klaszter hálózatokat/kezdemenyezéseket.

ClusterPoliSEE projektben elfogadott módszertani megközelítés alapján születnek a szakpolitikai döntések a jobb klaszter politika kialakítása és végrehajtása érdekében, előre látva a kölcsönös tanulási eszközök alkalmasságát,

a tanulási folyamat módszerének fejlesztését, illetve a nagyszámú és széles körű az érintettekkel folytatott konzultációkat.

A munkaterv egy mátrix megközelítésen alapul, ahol hat kereszt-klaszter terület kidolgozására és végrehajtására kerül sor a következő munkacsoportok felállításával:

WG1 – Innováció, K + F-orientált klaszter fejlesztés;

WG2 – Fenntarthatóság és klaszter fejlesztés;

WG3 – Nemzetközi klaszter együttműködés és hálózatépítés;

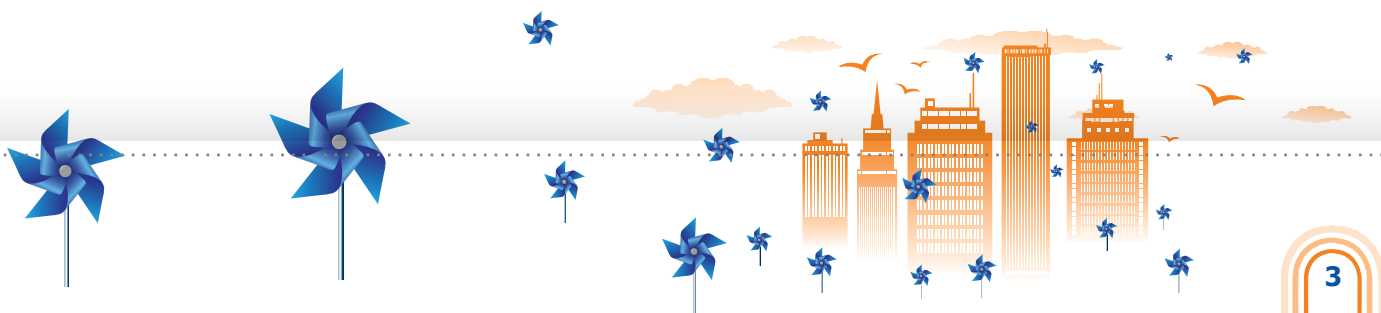
WG4 – Pénzügyi keret fejlesztése (klaszter finanszírozás);

WG5 – Klaszter és regionális specializáció;

WG6 – Új készségek és munkahelyek létrehozása.

A munkacsoportok értékelik majd több szinten a kialakított klaszterpolitikákat.

ClusterPoliSEE támogatja a nemzetközi fejlesztési politikákat a különböző tanulási módszereket. Teszi ezt a tudás cseréje és az egymástól való tanulás eszköze által. A megszerzett tudás és gyakorlati tapasztalat leginkább a jelenlegi politikai és üzleti gyakorlatra lesz majd hatással a világszínvonalú hazai és nemzetközi klaszter környezet kialakításának perspektívájában.

SEE klaszterpolitikai tanulási platform

Az ún. „tanulási platform” létrehozása és működtetése a fő eleme a ClusterPoliSEE projektnek, amely segíti a projekt eredeti céljainak megvalósítását, biztosítja a projekt fenntarthatóságát, valamint a partnerek intézkedéseinek ellenőrzését a megvalósítási időszakban.

A pályázat keretében kidolgozott 3. sz. munkacsomag, azaz a klaszterpolitikai tanulási módszerek megvalósítása, a platform segítségével működik, ahol rendelkezésre állnak a tanulást segítő információs eszközök, annak érdekében, hogy a klaszterek és klaszterpolitikai döntéshozók, valamint az érdekelt felek, eredményeiket a teljes dél-kelet-európai térségre ki tudják terjeszteni. A projekt partnerek elkötelezettek ezen multi-funkciós eszköz fejlesztésére azzal a céllal, hogy a SEE területen tanuljanak

a politikai mechanizmusok gyakorlatából és létrehozzanak egy olyan együttműködési keretet, ahol a klaszterpolitikák teljesítményét javítani lehet (klaszterek felállítása, klaszterek fejlesztése, klaszter működtetése és a klaszter hálózat menedzsmentje).

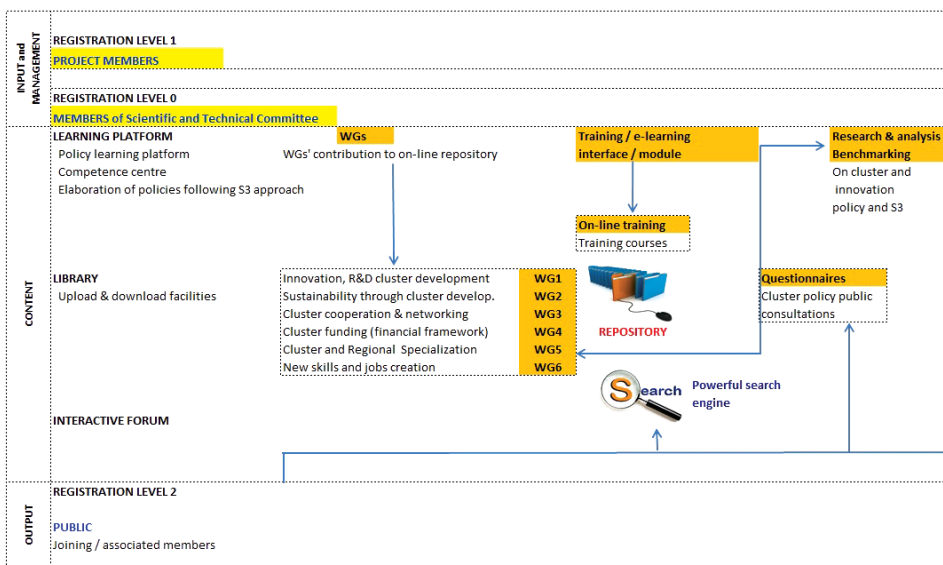
A platform biztosítja a kommunikációt a PP (projekt a partner) és a projekt hálózatban résztvevő partnerek között, a PP és a klaszter képviselői (PP és a SEE klaszter menedzserek) között. Ez a szakpolitikai tanulási módszerek egyfajta szemléletváltásával jár együtt. Elképzelésünk szerint a klaszter politikák végrehajtására, az azonosított legjobb gyakorlatokat kell segítségül hívunk, ezt támogatja a platform, azaz az interakciót és a kommunikációt a klaszterpolitikában érintettek között. Ez alapján konkrét kísérleti intézkedések születnek majd.

A platform célja

A SEE klaszterpolitikai tanulási platform célja, hogy javítsa a SEE régiós klaszterek stratégiáit a kooperatív tanulás, a tapasztalatok átadása, valamint információs csomópontok kialakítása révén a SEE döntéshozók által hozzáadott értékekkel bíró tevékenységek során. A transznacionális együttműködést, a kölcsönös tanulást ez a web-alapú támogató rendszer segíti.

A Learning Platform egy olyan közös oktatási rendszer, amelyet az összes résztvevő projektország használ, ennek keretén belül az intézményi, szervezeti, tervezési és végrehajtási eszközöket is fejleszteni kívánjuk. Célunk, hogy a platform egyfajta kompetencia központként szolgáljon a SEE klaszter partnerek érdekében és tesztelje az intelligens szakosodásra alkotott modelleket, valamint egyfajta útmutatóként szolgáljon a kutatás-fejlesztési és versenyképességi politikák megalkotói számára.

DRAFT PLATFORM FUNCTIONAL ARCHITECTURE

Működési terv

A platform (operatív terv és funkcionális architektúra) használata egyszerű, biztosítja a biztonságos on-line hozzáférést a felhasználók számára.

A tanulási platform támogatja a legtöbb on-line szoftver megoldását, valamint a tartalom és dokumentumkezelő megoldásokat,

a virtuális közösségek létrehozását és működtetését az intranet eszközökkel kapcsolatos hálózatépítési tevékenységet, az ismeretek, tapasztalatok cseréjét és a döntéshozók képességének fejlesztését. Támogatja mindazok szándékát, akik csatlakozni kívánnak és el kívánják mélyíteni tudásukat a wiki alapú tudás-fejlesztés módozatairól, ismeretüket a hálózati megoldásokról, valamint az élő kommunikációs rendszerekről.

A felhasználókat támogatja a háttér-dokumentumok könyvtára, a forrás adatbázisok nyilvánossága, valamint a klaszter szervezetek és innovációs politikák részére dedikált keresőprogramok a projekt menedzsment funkciókkal együtt annak érdekében, hogy a bevált gyakorlatok és azok transfere eredményesen működjön. A létrehozott munkaterület minden munkacsoportot támogat, a verziókövető, dokumentumkezelő munkafelület által.

A platform emellett egy a nyilvánosságnak szánt részt is tartalmaz, ahol megjelennek a teljesítések, eredmények, érintettek számára szóló dokumentumok és feljegyzések, valamint adatbázis az érintett intézmények adataival a releváns rendezvény naptárak a vonatkozó uniós eseményekkel, a releváns szakmai műhelyekkel és kapcsolt kezdeményezésekkel, valamint releváns nemzetközi tevékenységekkel. Az eredményeket és a legjobb gyakorlatokat tartalmazó

online adatbázis a ClusterPoliSEE projektet kívánja segíteni, valamint az érintett klaszterek tanulását a projekt eredményeinek nyilvánosságra hozását, elősegíti a transznacionális klaszter politikák átadását. A platform támogatja az ágazatközi együttműködésekkel ezzel is hozzájárulva a végrehajtásához, a regionális versenyelőnyök megerősítésével, valamint a tematikus stratégiák kidolgozásával és megvalósításával.

Oktatási csomag, mint S3 közös tudásbázis

Az S3 képzési csomag célja, hogy erősítse a projekt partnerek kapacitását az intelligens szakosodási stratégia alkotással kapcsolatos folyamatok előkészítésével és lebonyolításával a klaszterek, valamint a szakemberek készségeinek fejlesztése, és kompetenciái azonosítása révén. Cél a regionális, nemzeti vagyon feltérképezése a gazdasági előnyök azonosítása, annak érdekében, hogy ezek is segítsék az intelligens szakosodási stratégiák megvalósítását. A képzés tartalmaz egy 1 napos (online) előkészítő egyeztetést, egy 2 napos képzést, valamint további egy 1 napos (on-line) nyomon követési egyeztetést. A képzési program témái a következők:

Az intelligens szakosodási koncepció módszerének elmélyítése, a régió erősségeinek és gyengeségeinek értékelése, az intelligens

szakosodás stratégia végrehajtásának fejlesztése és támogatása a klaszterek céljainak elérése érdekében.

A klaszterpolitika alkotás javítása: a klaszterek kiválóságának megerősítéséhez szükséges pénzügyi eszközök és kapcsolatok létrehozása, klaszter programok közötti koordináció, más nemzeti/regionális K + F és üzleti fejlesztési programok mechanizmusainak kidolgozása a magánszektor társfinanszírozásának bevonása, a legjobb gyakorlatok gyűjtése. Valamint a koordinációs mechanizmusok feltérképezése a nemzeti és a regionális klaszter politikák összehangolása, valamint a fejlődő iparágakat támogató helyi és a nemzetközi klaszter együttműködések megerősítése.

ClusterPoliSEE platform link:

www.clusterpoliseeS3.eu

A tanulási folyamat stratégiái

Ezen munkacsomag fő célja, hogy egy közös keretrendszer létrehozásával és működtetésével valamennyi, a klaszter politikák kialakításával foglalkozó projektpartner, a tanulási folyamat aktív részese legyen és fejlesztésre kerüljön a politikai döntéshozók képességei, készségei, annak érdekében, hogy szembenézzenek az előre nem várt változásokkal, kihívásokkal.

A tanulási folyamat maga is követi a mátrix megközelítést, a hat klaszterfejlesztési területet (K + F + I / fenntarthatóság / nemzetközi együttműködés / finanszírozás / intelligens szakosodás / új munkahelyek és képességek) horizontálisan pedig négy fő tevékenységet ölel fel: a korábbi intézkedések elemzésének hatásai, innovatív információgyűjtés, jövőkép alkotás, a meglévő klaszter politikák összegyűjtése, tanulmányutak szervezése, összehasonlító teljesítményértékelés és a kölcsönös tanulás szakértők által történő értékelése. Az első tevékenység magában foglalja a fejlesztési és egy értékelési eszközök fejlesztését regionális szinten, annak érdekében, hogy összegyűjtsék a kulcsfontosságú adatokat, elvégezzék a klaszter politikák mennyiségi és minőségi hatásvizsgálatait. Figyelembe véve a klaszterek fejlesztésével kapcsolatban alkotott korábbi intézkedéseket, a cél a

hatékonyabb regionális klaszter politikák meghatározása, politikai értékelések és hatásvizsgálatok megalkotása. Egy átfogó hatásvizsgálati dosszié készül az eredmények gyűjtésével, a klaszter működési keretfeltételek, valamint a politikai intézkedések hatásainak elemzésével, ahol cél a növekedés és a SEE klaszterek kiválóságának növelése. A következő tevékenységek magukba foglalják a jövőbeli forgatókönyvek megalkotását a klaszterek regionális szintjén, és ezek támogatására megfogalmazzák a lehetséges stratégiákat. E műhelymunkáról az érdekelt felek állandó visszajelzést kapnak. A jelentések, amelyek tartalmazzák a lehetséges forgatókönyveket is, regionális szinten kerülnek összeállításra. Végül egy átfogó jelentés készül majd a regionális előrejelzési gyakorlatokról, beleértve a főbb

eredményeket, valamint kiemelve a lehetséges kapcsolatokat. Ezen együttműködések megvizsgálva kell erősíteni a klaszterek nemzetek közötti együttműködését a Del-Kelet-Európai térségben.

A harmadik tevékenység az induló klasztereknek nyújtott támogatások, a klaszter politika elemzése és SWOT analízis elkészítése valamennyi projekt partner által. Az adatgyűjtés regionálisan történik, annak érdekében, hogy elemezze és jobban megértse a meglévő klaszterek működését. A SWOT – elemzés pedig segít megérteni a jelenlegi keretfeltételeket. A klaszter politikák középpontjában a növekedés és az innováció kell, hogy álljon. Az eredményeket ezután természetesen meg lehet osztani az érdekelt felekkel és fel lehet használni a tanulási platfor-

mon is további elemzésekhez. A munkacsomag végén egy átfogó, elemző jelentés készül majd a jövőképet elemző tanulmányokról a főbb megállapításokkal, valamint a SEE régióban meglévő transznacionális együttműködések feltérképezésével, és ezen kapcsolatok jobb kihasználásával.

A negyedik és egyben utolsó tevékenység a tanulmányutak megvalósításával, valamint az összehasonlító teljesítményértékelés kidolgozásával foglalkozik. A tanulmányutak eredményeinek összefoglalására készül egy úgy nevezett tanulmányút-toolbox, biztosítva ezzel az egységes szerkezetet és az egyes tanulmányutak eredményeinek összehasonlíthatóságát. Az egyes partnerek a tanulmányutak során látogatásokat, vitafórumokat szerveznek a klaszterekhez így a projekt part-

nerek könnyebben megérthetik a klaszterek növekedését célzó, jó transzferálható klaszter politikákat. Az első és a harmadik tevékenység során észlelt regionális klaszter politikák alapján, valamint a tanulmányutak, a vonatkozó kérdőívek a legjobb gyakorlatok

és a regionális klaszter elemzések eredményeképpen készül majd egy összehasonlító benchmarking elemzés is. Az átadható legjobb gyakorlatok minden projekt partner esetében figyelembe vannak véve és az egyes saját jelentéseikben és az összehasonlító teljesítményértékelés keretében leírásra kerülnek az egyes régiók legjobb gyakorlatai is, valamint az eredmények, tanulságok levonásának, egyúttal a siker és kockázati tényezők azonosítása is.

A tanulási folyamat hatékony és eredményes továbbítása révén az érintett felek megfelelő eredményeket érhetnek el. A SEE klaszterpolitikai tanulási platform, pedig lehetővé teszi az aktív munkát, ezáltal is biztosítva az állandó visszajelzést a résztvevő partnerek részéről.

SEE Klaszter politikai tanulási mechanizmusok

A jelenlegi gazdasági mozgásokat alátámasztandó, az innovációra és a versenyképességre alapuló régiók, mint fő területi egységek, egyre inkább érintett szereplői, a tudás átadásnak és az innovációs rendszerek felépítésének. A verseny vonzza a befektetéseket és a tehetségeket. A növekedés összefügg a regionális gazdaságok kapacitásával és a változásokra való nyitottságával és ez hatással van az innováció menedzmentjére.

Ennek ellenére a régiók számára egyetlen recept, hogy kövessék a főbb gazdasági trendeket, a fejlődési életciklusokat, tisztában legyenek az erőforrás-korlátokkal, speciális társadalmi igényekkel, a klaszterek által felállított prioritá-

sokkal, a piaci tökéletlenségek és a helyi preferenciák kezelésével.

A középpontban a klaszterekkel kapcsolatos tanulási folyamatok újragondolására állhat, vagy leggyakrabban az a szándék, ami az eredeti politikai keretet gondolja újra és javasolja a konkrét fej-

lesztéseket, miután értékelte azok hatását a politikára és a politikai eszközökre. A klaszterek feltérképezése mellett a regionális alapú gazdasági, klaszter-fejlesztési értékelő jelentések, a jövőkutatói gyakorlatok és a regionális SWOT analízisek segítségével azonosítani lehet a regionális erősségeket abból a célból, hogy a kockázatokot csökkentse, a párhuzamos erőfeszítéseket pedig ösztönözze a régiókban.

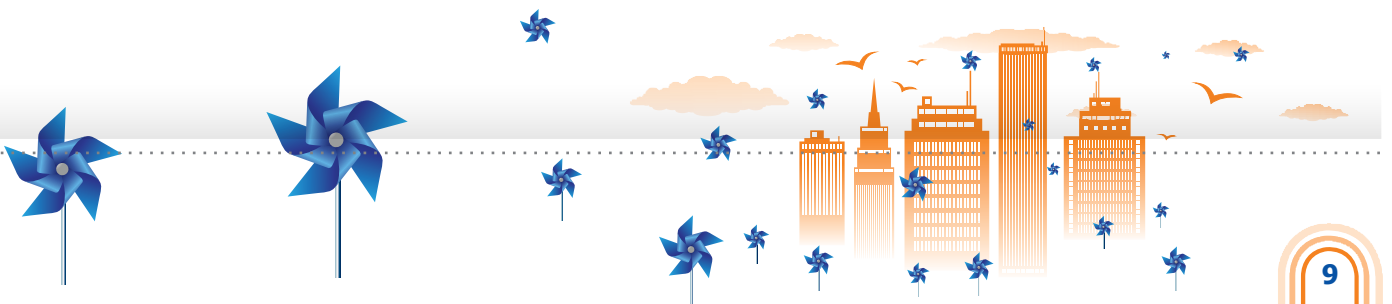
A Clusterpolisee projekt keretében a projekt hat munkacsoportja azon dolgozik, hogy a regionális politikai döntéshozók és a gazdasági szereplők számára a megfelelő irányítási módszerek összehangolását biztosítsa és optimalizálja. Kihasználja az előnyöket az egyes intézkedések által, majd a politikai és stratégiai szintű megbeszéléseken való részvétel során felkeltse az érdeklődést

a konkrét klaszterfejlesztési politikák számára a Délkelet-Európai régióban. A munkacsoportok a következők: innováció – a K + F alapú klaszter fejlődés, fenntarthatóság és klaszterfejlesztés, nemzetközi klaszter együttműködés és a hálózatépítés, a klaszter keretrendszer fejlesztése (klaszterfinanszírozás), klaszterek és regionális specializációk, új készségek és munkahelyek létrehozása.

Az egyes munkacsoportok a stratégiát úgy alakítják, hogy figyelemmel vannak mind a helyi, mind a regionális szakpolitikai tervezésre és végrehajtásra. Hiszen itt az intelligens regionális szakosodásról beszélünk, amely nagy hangsúlyt fektet az innovációra, és amelynek az innováció-vezérelt fejlesztési stratégia, a minden régióban versenyelőnyt, jelentő tényezők azonosítása, a versenyképesség, a szűk keresztmetszetek és kulcsfontosságú forrásokra való koncentráció áll a középpontjában.

A cél az, hogy elemezzük, majd fejlesszük, a javasolt politikai intézkedéseket és a végrehajtási módszereket annak érdekében, hogy megtaláljuk azokat a specializációs módszereket, amelyek biztosítják, hogy a délkelet-európai térség kompetitív előnyt érjen el más régiókkal szemben, így olyan új tevékenységeket alkossunk, amelyek a jövőben maximalizálni képesek a regionális innovációs potenciált.

A SEE klaszterek jövőbeli fejlesztése

A ClusterPolisEE projekt utolsó tevékenységének célja, hogy javítsuk a meglévő és az újonnan létrejövő klaszterek működésének keretfeltételeit, hozzáigazítva azokat az EU kihívásokhoz. Célkitűzés továbbá az eredmény-orientált transznacionális együttműködés kialakítására vonatkozó új stratégiák kidolgozása, a klaszterek fejlesztése, működési módszereik adaptálása kihasználva a régiók közötti kölcsönös szinergiákat és építve az érdekelt felekkel való partnerségre.

Cél a kidolgozott politikák végrehajtásának megkönnyítése, és

ajánlások tétele az EU, nemzeti és regionális szintű klaszter politikákra, annak érdekében, hogy azok jobban reagáljanak az érdekelt klaszter öko-rendszer, valamint a szakpolitikák hatásaira, javítva a közös gondolkodás és tervezés politika munkáját, az előrelátás gyakorlatát figyelembe véve az új, 2014-2020 programozási időszak tekintetében. A ClusterPolisEE platform közreműködői, a partnerség és az uniós érdekelt felek is részt vesznek a következő fázis megvalósításában: a diagnózis felállításnak fázisában a politikai döntéshozók és a munkacsoportok résztvevőinek feladata, hogy megfontolják a kialakult helyzetet. A kutatási fázisban építhetünk a lehetséges jövőbeli fejleményeket tartalmazó megalkotott forgatókönyvekre. Cél, hogy az uniós

érdekelt felek, a stratégiai orientációt szem előtt tartó politikai döntéshozók egymással megvitassák a lehetséges stratégiákat és ezek alapján a jövőt feltárják. A korábban elvégzett és nyilvános konzultációk, valamint a platformon kifejtett tevékenység révén sikerül majd konszenzust kialakítani az érdekelt felek között.

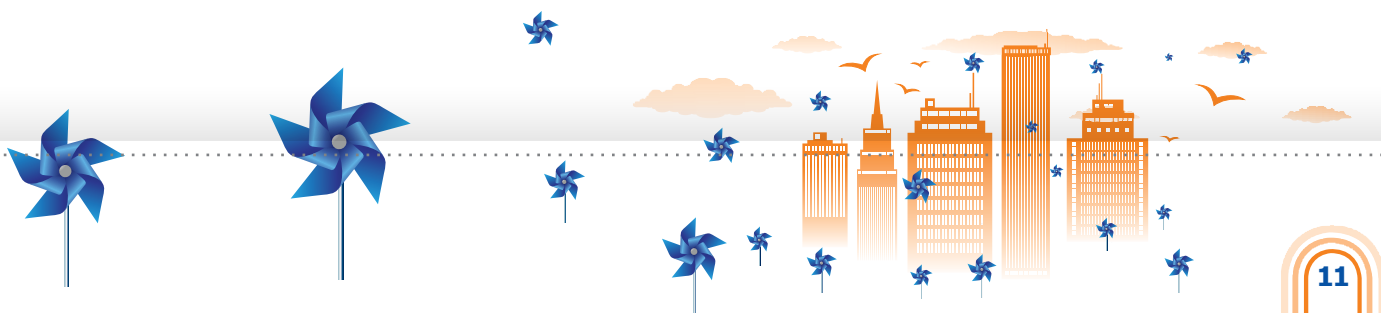
A másik fő eredmény, hogy ezen tevékenység végeredménye egy közös stratégiai politikai terv, amely a megalkotott SEE régiós előrejelzésekre épül és ami alapján a leginkább releváns eredmények kerülnek megvitatásra. Létrejön egy közös európai Klaszter Együttműködési Fórum, amely több, de elsősorban a megnevezett hat területre koncentrál, ezeket vizsgálja és ezen alapulva kíván javulást elérni, kívánja újra orientálni uniós, nemzeti és regionális politikai szinten a rövid és középtávon legmegfelelőbben alkalmazható pénzügyi eszközöket. Fenntarthatósági terv tartalmazza a közös stratégiai politikai tervet, a jövőbe mutató intézkedéseket, amiket végre kívánunk hajtani rövid, közép és hosszú távon. A közös stratégiai politikai terv hozzájárulás a 2014-2020 közötti kohéziós politika minél célszerűbb végrehajtásához, valamint a tapasztalatok beépítéséhez a nemzetközi fejlesztési politikába, az Európai területi együttműködés rendszerében. E tevékenység magában foglalja a partnerség és a meglévő, uniós klaszterpolitikával

foglalkozó szervezetek és kezdeményezések által elért főbb eredményeket is, akik egyfajta kötelezettséget is vállalnak a közösen elért eredmények jövőbeli fenntarthatóságának biztosítására és a délkelet-európai klaszter kezdeményezésekkel közös intézményi megállapodások létrehozásával.

Vezető partner

- Marche Régió – Európai Stratégiai Osztály – ERDF, ESF Irányító Hatóság

Partnerek

- Emilia Romagna Régió – Ipari, Kereskedelmi és Turisztikai Igazgatóság (Olaszország)
- Veneto Régió – Ipari és Kézműves Osztály (Olaszország)
- Pannon Gazdasági Hálózat Egyesület (Magyarország)
- Maribor Fejlesztési Ügynökség (Szlovénia)
- Bolgár Kis és Közepes Vállalkozások Fejlesztési Ügynökség (Bulgária)
- Hellén Kereskedelmi Kamarák Egyesülete (Görögország)
- Közép Makedón Régió (Görögország)
- Corallia Klaszter Fejlesztés (Görögország)
- AWS – Ausztriai Gazdaságfejlesztési Szolgálat Kft. (Ausztria)
- ecoplus – Alsó-Ausztria Gazdaságfejlesztési Ügynökség Kft. (Ausztria)
- Észak-Kelet Románia Gazdaságfejlesztési Ügynökség (Románia)
- Gazdasági Előrejelzések Intézet (Románia)
- Szlovák Klaszterek Egyesülete (Szlovákia)
- Trnava Régió (Szlovákia)
- Primorska Egyetem – Tudományos és Kutatási Központ (Szlovénia)
- Szlovák Köztársaság Gazdasági Minisztériuma (Szlovákia)
- MAG – Magyar Gazdaságfejlesztési Központ Zrt. (Magyarország)
- Gazdasági, Környezeti és Üzleti környezeti Minisztérium (Románia)
- Isztria Fejlesztési Ügynökség (Horvátország)
- Albánia Fejlesztési Ügynökség (Albánia)
- Novi Sad Egyetem – Közgazdasági Fakultás Subotica (Szerbia)
- Gazdasági Minisztérium (Moldáv Köztársaság)